

Dno 37/12/2013
6.5.2013

**Sisäasiainministeriö
Rajavartio-osasto**

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi rajavartiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Viite: Sisäasiainministeriön rajavartio-osaston lausuntopyyntö, päiväys 14.3.2013

Yleistä

Tässä Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:n (SPJL) lausunnossa otetaan kantaa niihin muutoskohtiin, jotka ovat selkeässä yhteydessä poliisitoimen kanssa.

Poliisitehtävien ulkoistaminen muille viranomaisille ja osin myös yksityisille toimijoille on ollut viime vuosien suuntaus ja se näyttää jatkuvan edelleen. Meneillään on lukuisia hankkeita, joilla poliisiorganisaatiosta ollaan karsimassa tehtäviä, joita se on hoitanut menestyksekkäästi tähän saakka. Välillä vaikutta vahvasti siltä, että Perustuslain 124 §:n elastisuus lisääntyy sitä mukaa, kun julkisen sektorin talous kiristyy. Tehtävien siirtäminen poliisilta rajavartiolaitoksen suuntaan saattaa sinällään mahtua edellä mainitun perustuslain pykälän henkeen. Onhan kyseessä siirto viranomaiselta toiselle. Eri asia on se, onko kansalaisten kannalta sama, hoitaako poliisille selkeästi kuuluvia tehtäviä poliisiviranomainen vai sotilasviranomainen.

SPJL:n kannan mukaan sotilasviranomaisen ei tulisi tunkeutua poliisialalle normaalia virka-apua laajemmassa mittakaavassa. Kansalaisten tulee voida luottaa siihen, että poliisi tulee paikalle silloin, kun nimenomaan poliisia tarvitaan. Tilanne ei voi olla se, että sattuma arpoo paikalle tulevan viranomaisen virkapuvun värin.

Poliisimiehet on koulutettu selviämään niistä tehtävistä, jotka heille on säädetty. Poliisimies ei ole rajavartiomies, eikä rajavartiomies ole poliisimies. On asianomaisen ammattiryhmän halveeraamista, jos pitkän koulutuksen vaatimat tehtävät voidaan käytännössä rahapulan vuoksi antaa kenen tahansa vastuulle.

Tehtävien asianmukaisella suorittamisella on aina hintansa. Hinta ei välttämättä halpene yhtään sen mukaan, mikä on niitä hoitava viranomainen tai onko tehtävät peräti yksityistetty.

Tämän johdannon kautta tarkastellaan nyt lausuttavana olevaa luonnosta yksityiskohtaisemmin:

Nykytilan arviointi:

Arvioinnissa viitataan hallitusohjelmaan ja harvaan asuttujen alueiden turvallisuuden parantamiseen. Eduskunta on useaan otteeseen edellyttänyt poliisipalvelujen tasapuolista saatavuutta koko maassa, asuinpaikkaan katsomatta. SPJL:n mukaan

tasapuolisuus tulee nähdä tasapuolisuutena myös palvelun laadun osalta. Laadukasta poliisipalvelua tarjoaa vain tehtävään koulutettu poliisipartio. Sitä tasoa ei saavuteta, jos partioon sekoitetaan tehtäviin kouluttamattomia henkilöitä, olivatpa he sitten muita viranomaisia tai yksityisiä. Koulutettu rajavartiomies on varmasti ammattimies omalla sektorillaan, mutta ei koskaan poliisitehtävissä. Kyse on paitsi poliisipalvelun laadusta, myös virkamiesten työturvallisuudesta ja oikeusturvasta. Poliisimiehen tulee voida luottaa siihen, että partion toinen jäsen tietää tarkalleen, kuinka missäkin tilanteessa tulee toimia. Esityksen 21§:n perusteluissa todetaan, että poliisi vastaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Esillä oleva lainmuutos ohjaa tätä kuitenkin ihan toiseen suuntaan. Mikäli muutokset hyväksytään, ajaututaan käytännössä vääjäämättä tilanteeseen, jossa erityisesti harvaan asutulla alueella aikaisempaa useammin paikalle tulee poliisin sijasta joko yhteispartio tai pelkästään rajavartiomiehistä muodostettu partio.

Nykytilaa arvioitaessa korostetaan rajavartiomiesten osuutta lähinnä liikenneonnettomuuksissa ja liikenteenvalvontaan liittyvissä tehtävissä. Käytännössä he ovat joutuneet myös kotihälytystehtäviin sekä yhteispartioissa että pelkästään rajavartiomiehistä muodostetun partion voimin. Näyttää siltä, että totuus halutaan esityksessä saada näyttämään todellisuutta lievemältä.

Säädöskohtaisesti:

Rajavartiolaki 21 §:

Poliisitehtävien kannalta muutosesityksen keskeisin kysymys on ehdotettu rajavartiolain 21§:n uusi muoto. Uuden säädöksen henki näkyy jo pykälän otsakkeesta, josta voimassa olevasta muodosta ollaan poistamassa sana **kiireelliset**.

Yhdessä ehdotetun 33§:n kanssa rajavartiomiehille ollaan antamassa täydet poliisivaltuudet niin kiireellisten kuin kiireettömienkin poliisitehtävien hoitamiseen.

21§:n perusteluissa korostetaan yhteispartioinnin ennakkosuunnittelun merkitystä. Erikseen mainitaan toimintatapojen ja taktiikoiden tuntemisen merkitystä.

Työturvallisuuden ja oikeusturvan kannalta riittävä yhteinen työnäky ja varmuus saavutetaan vain yhteisen koulutuksen ja riittävän yhteisen työkokemuksen kautta. Nämä molemmat elementit jäävät toteutumatta sattumanvaraisesti muodostetussa yhteispartiossa. Ilmeisesti mukana olevat organisaatiot ovat valmiit ottamaan sen riskin ja siitä seuraavan vastuun. Toivottavasti mahdollisen vahingon sattuessa vastuu ei jää yksittäisten poliisi- ja rajavartiomiesten kannettavaksi.

Rajavartiolaki 33 §:

Tämän pykälän muutoksilla varmistetaan, että rajavartiomies voi hoitaa niin kiireelliset kuin kiireettömätkin poliisitehtävät. Lisäksi uusi 3. momentti lisäämällä siirretään poliisipäällystölle kuuluvaa päätösvaltaa rajavartiolaitoksen upseereille. Poliisiorganisaatiossa on varmistettu oman päällystötason poliisimiehen tavoittaminen 24/7-periaatteella. Tätä taustaa vasten esitetty uusi momentti on ehdottomasti tarpeeton. Esityksen henki toisaalla on se, että poliisilla on vastuu sille kuuluvista tehtävistä. Jos vastoin SPJL:n kantaa rajavartiomiesten oikeuksia lisätään, tulee edes päätösvalta säilyttää poliisiviranomaisella.

Rajavartiolaki 35c §:

Pykälässä säädetään ampuma-aseen käytöstä. Jos rajavartiomies toimii yhteispartiossa tai pelkästään rajavartiomiehistä muodostettu partio hoitaa poliisitehtävän, silloin ampuaseella uhkaamisesta ja laukauksen ampumisesta päättämisen pitää olla ehdottomasti poliisipäällystään kuuluvan poliisimiehen

tehtävänä. Kyse on äärimmäisen voimakeinon käyttämisestä. Olisi erittäin outoa, jos tämän voimakeinon käyttäminen olisi toisen viranomaisen vastuulla. Toisaalla kuitenkin korostetaan sitä, että poliisitehtävien hoitaminen on poliisin vastuulla. Tämän tulee koskea myös niitä tapauksia, joissa mukana on rajavartiomiehiä.

Rajavartiolaki 41, 42 ja 43 a §:t:

Rajavartiolaitokselle ollaan antamassa vielä aikaisempaakin suurempaa vastuuta koko rikostorjunnan kirjossa. Voidaan kai perustellusti kysyä, tarvitaanko Suomessa kolmea (poliisi, tulli, rajavartiolaitos) osittain päällekkäin toimivaa rikostutkintaviranomaista. Valtionhallinnossa on yleisesti ottaen vallalla vahva keskittämisen periaate. Tätä kautta voisi olettaa, että sama vimma johtaisi myös siihen, että rikostorjunta keskitettäisiin yhdelle viranomaiselle sen sijaan, että niitä hajautetaan entisestään.

Poliisiorganisaatio on todella nöyrä luovuttamaan kaiken mahdollisen taholle mille tahansa periaatteella: kunhan eroon päästään. Lienee kuitenkin niin, että poliisilla on edelleen rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen, selvittämiseen ja syyteharkintaan saattamiseen paras koulutus, ammattitaito ja välineistö.

Poliisin ylin johto ei kuitenkaan näytä arvostavan oman henkilöstönsä osaamista, ei yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen eikä rikostutkintaan liittyvissä tehtävissä.

Tässä poliisi ja rajavartiolaitos selkeästi eroavat toisistaan, sillä rajavartiolaitos luottaa henkilöstöönsä niissäkin tehtävissä, joihin sillä ei ole poliisia vastaavaa koulutusta. Mistä tämä kertoo, jääköön lukijan harkintaan.

77 b §:

1 momenttiin esityksessä kirjattu viittaus 79 a §:ään lienee painovirhe, oikea kohde lienee 77 a §.

Laki rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain muuttamisesta:

26 c §:

Kyseisessä pykälässä säädetään opiskelijan opintososiaalisista etuuksista. Esityksen mukaan rajavartijan peruskurssilla opiskeleva ei olisi virkasuhteessa rajavartiolaitokseen. Muutoksella lasketaan saavutettavan 584 000 euron vuotuiset säästöt. Uudistuksella opiskelijan opintososiaaliset edut yhdenmukaistetaan Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevien kadettien kanssa.

Eduskuntaan on menossa Poliisiammattikorkeakoulua koskeva lakiuudistus. Siinä poliisiopiskelijalta ollaan poistamassa juuri vastaavat edut, jotka tässä pykälässä kirjataan rajavartijan peruskurssin opiskelijalle. SPJL:n kannan mukaan esityksen mukaiset edut onkin turvattava. Yhdenvertaisuuden takaamiseksi vastaavat edut pitäisi säilyttää myös Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoilla. Tämä ei ole tietenkään rajavartiolaitoksen toimivaltaan kuuluva asia. Saman ministeriön sisällä tavoitteena tulisi olla yhteisten käytäntöjen soveltaminen. Tämän esityksen henki näyttää yleisesti olevan se, että poliisi ja rajavartiolaitos kytketään toiminnallisesti entistä tiiviimmin yhteen. Tämän soisi koskevan myös koulutukseen liittyviä etuisuuksia.

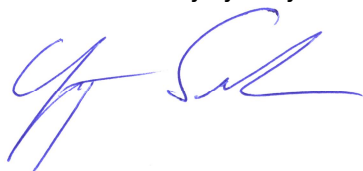
Lopuksi:

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:n kannan mukaan sotilasviranomaisen ja siviiliviranomaisen tehtäväkenttiä ja – vastuuta ei tulisi sekoittaa keskenään. Oikeusvaltion periaatteiden mukaisesti kansalaisella tulee olla varmuus siitä, että kukin viranomainen vastaa niistä tehtävistä, joita varten se on lähtökohtaisesti perustettu ja mihin sen henkilöstö on koulutettu. Rajavartiolain 3 §:n 1 momentin mukaan rajavartiolaitoksen tehtävänä on rajaturvallisuuden ylläpitäminen. Kun tämä on kirjattu kärkeen, se lienee samalla ykkösprioriteetti. Poliisille kuuluvat tehtävät säädetään Poliisilain 1 §:ssä. Molemmissa tässä mainituissa pykälissä on maininta yhteistyöstä muiden viranomaisten kanssa. Tätä ei pitäisi kuitenkaan laajentaa niin, että yksioikaisesti siirretään enemmän ja enemmän poliisille kuuluvia vastuuta toiselle viranomaiselle. Jos tällä linjalla halutaan jatkaa, silloin tulee ottaa vakavaan harkintaan poliisin ja rajavartiolaitoksen lopullinen yhdistäminen yhdeksi sisäisen turvallisuuden toimijaksi. Se edellyttäisi kuitenkin rajavartiolaitokselle kuuluvista sotilaallisista velvoitteista luopumista. Tätä taustaa vasten yhdistäminen ei liene aivan lähitulevaisuudessa mahdollista.

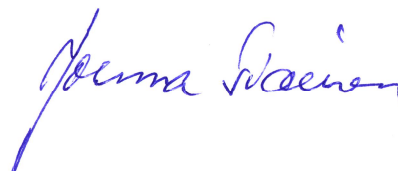
SPJL ei ole missään vaiheessa vastustanut eri viranomaisten välistä yhteistyötä ja molemmin puolta virka-avun antamista. Tähän tarkoitukseen PTR-toiminta on SPJL:n mielestä riittävä ilman, että nyt ehdotetulla tavalla siirretään aikaisempaa suurempaa vastuuta poliisitehtävistä rajavartiolaitokselle.

Samalla voidaan perustellusti esittää kysymys, onko sisäasiainministeriön sisäiseen turvallisuuteen kohdentamat voimavarat oikein jaettu ja kohdennettu? Se kummastuttaa, että rajavartiolaitoksella on jatkuvasti mahdollisuus ottaa vastaan poliisille kuuluvia vastuuta ja poliisi on toisaalta tilanteessa, jossa se etsii keinoja tehtävistä luopumiseen. Tätä on jatkunut ainakin siitä saakka, kun poliisi luovutti rajoilla tapahtuvan passintarkastuksen rajavartiolaitokselle. Eikä loppua näy.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry

Yrjö Suhonen
puheenjohtaja

Jorma Tiainen
järjestöpäällikkö

Dno 37/12/2013
6.5.2013

**Sisäasiainministeriö
Rajavartio-osasto**

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi rajavartiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Viite: Sisäasiainministeriön rajavartio-osaston lausuntopyyntö, päiväys 14.3.2013

Yleistä

Tässä Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:n (SPJL) lausunnossa otetaan kantaa niihin muutoskohtiin, jotka ovat selkeässä yhteydessä poliisitoimen kanssa.

Poliisitehtävien ulkoistaminen muille viranomaisille ja osin myös yksityisille toimijoille on ollut viime vuosien suuntaus ja se näyttää jatkuvan edelleen. Meneillään on lukuisia hankkeita, joilla poliisiorganisaatiosta ollaan karsimassa tehtäviä, joita se on hoitanut menestyksekkäästi tähän saakka. Välillä vaikutta vahvasti siltä, että Perustuslain 124 §:n elastisuus lisääntyy sitä mukaa, kun julkisen sektorin talous kiristyy. Tehtävien siirtäminen poliisilta rajavartiolaitoksen suuntaan saattaa sinällään mahtua edellä mainitun perustuslain pykälän henkeen. Onhan kyseessä siirto viranomaiselta toiselle. Eri asia on se, onko kansalaisten kannalta sama, hoitaako poliisille selkeästi kuuluvia tehtäviä poliisiviranomainen vai sotilasviranomainen.

SPJL:n kannan mukaan sotilasviranomaisen ei tulisi tunkeutua poliisialalle normaalia virka-apua laajemmassa mittakaavassa. Kansalaisten tulee voida luottaa siihen, että poliisi tulee paikalle silloin, kun nimenomaan poliisia tarvitaan. Tilanne ei voi olla se, että sattuma arpoo paikalle tulevan viranomaisen virkapuvun värin.

Poliisimiehet on koulutettu selviämään niistä tehtävistä, jotka heille on säädetty. Poliisimies ei ole rajavartiomies, eikä rajavartiomies ole poliisimies. On asianomaisen ammattiryhmän halveeraamista, jos pitkän koulutuksen vaatimat tehtävät voidaan käytännössä rahapulan vuoksi antaa kenen tahansa vastuulle.

Tehtävien asianmukaisella suorittamisella on aina hintansa. Hinta ei välttämättä halpene yhtään sen mukaan, mikä on niitä hoitava viranomainen tai onko tehtävät peräti yksityistetty.

Tämän johdannon kautta tarkastellaan nyt lausuttavana olevaa luonnosta yksityiskohtaisemmin:

Nykytilan arviointi:

Arvioinnissa viitataan hallitusohjelmaan ja harvaan asuttujen alueiden turvallisuuden parantamiseen. Eduskunta on useaan otteeseen edellyttänyt poliisipalvelujen tasapuolista saatavuutta koko maassa, asuinpaikkaan katsomatta. SPJL:n mukaan

tasapuolisuus tulee nähdä tasapuolisuutena myös palvelun laadun osalta. Laadukasta poliisipalvelua tarjoaa vain tehtävään koulutettu poliisipartio. Sitä tasoa ei saavuteta, jos partioon sekoitetaan tehtäviin kouluttamattomia henkilöitä, olivatpa he sitten muita viranomaisia tai yksityisiä. Koulutettu rajavartiomies on varmasti ammattimies omalla sektorillaan, mutta ei koskaan poliisitehtävissä. Kyse on paitsi poliisipalvelun laadusta, myös virkamiesten työturvallisuudesta ja oikeusturvasta. Poliisimiehen tulee voida luottaa siihen, että partion toinen jäsen tietää tarkalleen, kuinka missäkin tilanteessa tulee toimia. Esityksen 21§:n perusteluissa todetaan, että poliisi vastaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Esillä oleva lainmuutos ohjaa tätä kuitenkin ihan toiseen suuntaan. Mikäli muutokset hyväksytään, ajaututaan käytännössä vääjäämättä tilanteeseen, jossa erityisesti harvaan asutulla alueella aikaisempaa useammin paikalle tulee poliisin sijasta joko yhteispartio tai pelkästään rajavartiomiehistä muodostettu partio.

Nykytilaa arvioitaessa korostetaan rajavartiomiesten osuutta lähinnä liikenneonnettomuuksissa ja liikenteenvalvontaan liittyvissä tehtävissä. Käytännössä he ovat joutuneet myös kotihälytystehtäviin sekä yhteispartioissa että pelkästään rajavartiomiehistä muodostetun partion voimin. Näyttää siltä, että totuus halutaan esityksessä saada näyttämään todellisuutta lievemältä.

Säädöskohtaisesti:

Rajavartiolaki 21 §:

Poliisitehtävien kannalta muutosesityksen keskeisin kysymys on ehdotettu rajavartiolain 21§:n uusi muoto. Uuden säädöksen henki näkyy jo pykälän otsakkeesta, josta voimassa olevasta muodosta ollaan poistamassa sana **kiireelliset**.

Yhdessä ehdotetun 33§:n kanssa rajavartiomiehille ollaan antamassa täydet poliisivaltuudet niin kiireellisten kuin kiireettömienkin poliisitehtävien hoitamiseen.

21§:n perusteluissa korostetaan yhteispartioinnin ennakkosuunnittelun merkitystä. Erikseen mainitaan toimintatapojen ja taktiikoiden tuntemisen merkitystä.

Työturvallisuuden ja oikeusturvan kannalta riittävä yhteinen työnäky ja varmuus saavutetaan vain yhteisen koulutuksen ja riittävän yhteisen työkokemuksen kautta. Nämä molemmat elementit jäävät toteutumatta sattumanvaraisesti muodostetussa yhteispartiossa. Ilmeisesti mukana olevat organisaatiot ovat valmiit ottamaan sen riskin ja siitä seuraavan vastuun. Toivottavasti mahdollisen vahingon sattuessa vastuu ei jää yksittäisten poliisi- ja rajavartiomiesten kannettavaksi.

Rajavartiolaki 33 §:

Tämän pykälän muutoksilla varmistetaan, että rajavartiomies voi hoitaa niin kiireelliset kuin kiireettömätkin poliisitehtävät. Lisäksi uusi 3. momentti lisäämällä siirretään poliisipäällystölle kuuluvaa päätösvaltaa rajavartiolaitoksen upseereille. Poliisiorganisaatiossa on varmistettu oman päällystötason poliisimiehen tavoittaminen 24/7-periaatteella. Tätä taustaa vasten esitetty uusi momentti on ehdottomasti tarpeeton. Esityksen henki toisaalla on se, että poliisilla on vastuu sille kuuluvista tehtävistä. Jos vastoin SPJL:n kantaa rajavartiomiesten oikeuksia lisätään, tulee edes päätösvalta säilyttää poliisiviranomaisella.

Rajavartiolaki 35c §:

Pykälässä säädetään ampuma-aseen käytöstä. Jos rajavartiomies toimii yhteispartiossa tai pelkästään rajavartiomiehistä muodostettu partio hoitaa poliisitehtävän, silloin ampuaseella uhkaamisesta ja laukauksen ampumisesta päättämisen pitää olla ehdottomasti poliisipäällystään kuuluvan poliisimiehen

tehtävänä. Kyse on äärimmäisen voimakeinon käyttämisestä. Olisi erittäin outoa, jos tämän voimakeinon käyttäminen olisi toisen viranomaisen vastuulla. Toisaalla kuitenkin korostetaan sitä, että poliisitehtävien hoitaminen on poliisin vastuulla. Tämän tulee koskea myös niitä tapauksia, joissa mukana on rajavartiomiehiä.

Rajavartiolaki 41, 42 ja 43 a §:t:

Rajavartiolaitokselle ollaan antamassa vielä aikaisempaakin suurempaa vastuuta koko rikostorjunnan kirjossa. Voidaan kai perustellusti kysyä, tarvitaanko Suomessa kolmea (poliisi, tulli, rajavartiolaitos) osittain päällekkäin toimivaa rikostutkintaviranomaista. Valtionhallinnossa on yleisesti ottaen vallalla vahva keskittämisen periaate. Tätä kautta voisi olettaa, että sama vimma johtaisi myös siihen, että rikostorjunta keskitettäisiin yhdelle viranomaiselle sen sijaan, että niitä hajautetaan entisestään.

Poliisiorganisaatio on todella nöyrä luovuttamaan kaiken mahdollisen taholle mille tahansa periaatteella: kunhan eroon päästään. Lienee kuitenkin niin, että poliisilla on edelleen rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen, selvittämiseen ja syyteharkintaan saattamiseen paras koulutus, ammattitaito ja välineistö.

Poliisin ylin johto ei kuitenkaan näytä arvostavan oman henkilöstönsä osaamista, ei yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen eikä rikostutkintaan liittyvissä tehtävissä.

Tässä poliisi ja rajavartiolaitos selkeästi eroavat toisistaan, sillä rajavartiolaitos luottaa henkilöstöönsä niissäkin tehtävissä, joihin sillä ei ole poliisia vastaavaa koulutusta. Mistä tämä kertoo, jääköön lukijan harkintaan.

77 b §:

1 momenttiin esityksessä kirjattu viittaus 79 a §:ään lienee painovirhe, oikea kohde lienee 77 a §.

Laki rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain muuttamisesta:

26 c §:

Kyseisessä pykälässä säädetään opiskelijan opintososiaalisista etuuksista. Esityksen mukaan rajavartijan peruskurssilla opiskeleva ei olisi virkasuhteessa rajavartiolaitokseen. Muutoksella lasketaan saavutettavan 584 000 euron vuotuiset säästöt. Uudistuksella opiskelijan opintososiaaliset edut yhdenmukaistetaan Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevien kadettien kanssa.

Eduskuntaan on menossa Poliisiammattikorkeakoulua koskeva lakiuudistus. Siinä poliisiopiskelijalta ollaan poistamassa juuri vastaavat edut, jotka tässä pykälässä kirjataan rajavartijan peruskurssin opiskelijalle. SPJL:n kannan mukaan esityksen mukaiset edut onkin turvattava. Yhdenvertaisuuden takaamiseksi vastaavat edut pitäisi säilyttää myös Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoilla. Tämä ei ole tietenkään rajavartiolaitoksen toimivaltaan kuuluva asia. Saman ministeriön sisällä tavoitteena tulisi olla yhteisten käytäntöjen soveltaminen. Tämän esityksen henki näyttää yleisesti olevan se, että poliisi ja rajavartiolaitos kytketään toiminnallisesti entistä tiiviimmin yhteen. Tämän soisi koskevan myös koulutukseen liittyviä etuisuuksia.

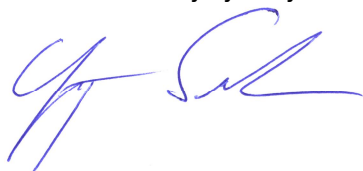
Lopuksi:

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:n kannan mukaan sotilasviranomaisen ja siviiliviranomaisen tehtäväkenttiä ja – vastuuta ei tulisi sekoittaa keskenään. Oikeusvaltion periaatteiden mukaisesti kansalaisella tulee olla varmuus siitä, että kukin viranomainen vastaa niistä tehtävistä, joita varten se on lähtökohtaisesti perustettu ja mihin sen henkilöstö on koulutettu. Rajavartiolain 3 §:n 1 momentin mukaan rajavartiolaitoksen tehtävänä on rajaturvallisuuden ylläpitäminen. Kun tämä on kirjattu kärkeen, se lienee samalla ykkösprioriteetti. Poliisille kuuluvat tehtävät säädetään Poliisilain 1 §:ssä. Molemmissa tässä mainituissa pykälissä on maininta yhteistyöstä muiden viranomaisten kanssa. Tätä ei pitäisi kuitenkaan laajentaa niin, että yksioikaisesti siirretään enemmän ja enemmän poliisille kuuluvia vastuuta toiselle viranomaiselle. Jos tällä linjalla halutaan jatkaa, silloin tulee ottaa vakavaan harkintaan poliisin ja rajavartiolaitoksen lopullinen yhdistäminen yhdeksi sisäisen turvallisuuden toimijaksi. Se edellyttäisi kuitenkin rajavartiolaitokselle kuuluvista sotilaallisista velvoitteista luopumista. Tätä taustaa vasten yhdistäminen ei liene aivan lähitulevaisuudessa mahdollista.

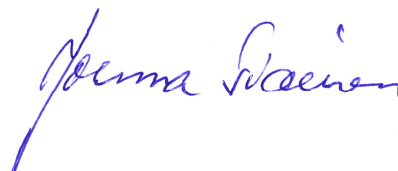
SPJL ei ole missään vaiheessa vastustanut eri viranomaisten välistä yhteistyötä ja molemmin puolta virka-avun antamista. Tähän tarkoitukseen PTR-toiminta on SPJL:n mielestä riittävä ilman, että nyt ehdotetulla tavalla siirretään aikaisempaa suurempaa vastuuta poliisitehtävistä rajavartiolaitokselle.

Samalla voidaan perustellusti esittää kysymys, onko sisäasiainministeriön sisäiseen turvallisuuteen kohdentamat voimavarat oikein jaettu ja kohdennettu? Se kummastuttaa, että rajavartiolaitoksella on jatkuvasti mahdollisuus ottaa vastaan poliisille kuuluvia vastuuta ja poliisi on toisaalta tilanteessa, jossa se etsii keinoja tehtävistä luopumiseen. Tätä on jatkunut ainakin siitä saakka, kun poliisi luovutti rajoilla tapahtuvan passintarkastuksen rajavartiolaitokselle. Eikä loppua näy.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry

Yrjö Suhonen
puheenjohtaja

Jorma Tiainen
järjestöpäällikkö

Dno 37/12/2013
6.5.2013

**Sisäasiainministeriö
Rajavartio-osasto**

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi rajavartiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Viite: Sisäasiainministeriön rajavartio-osaston lausuntopyyntö, päiväys 14.3.2013

Yleistä

Tässä Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:n (SPJL) lausunnossa otetaan kantaa niihin muutoskohtiin, jotka ovat selkeässä yhteydessä poliisitoimen kanssa.

Poliisitehtävien ulkoistaminen muille viranomaisille ja osin myös yksityisille toimijoille on ollut viime vuosien suuntaus ja se näyttää jatkuvan edelleen. Meneillään on lukuisia hankkeita, joilla poliisiorganisaatiosta ollaan karsimassa tehtäviä, joita se on hoitanut menestyksekkäästi tähän saakka. Välillä vaikutta vahvasti siltä, että Perustuslain 124 §:n elastisuus lisääntyy sitä mukaa, kun julkisen sektorin talous kiristyy. Tehtävien siirtäminen poliisilta rajavartiolaitoksen suuntaan saattaa sinällään mahtua edellä mainitun perustuslain pykälän henkeen. Onhan kyseessä siirto viranomaiselta toiselle. Eri asia on se, onko kansalaisten kannalta sama, hoitaako poliisille selkeästi kuuluvia tehtäviä poliisiviranomainen vai sotilasviranomainen.

SPJL:n kannan mukaan sotilasviranomaisen ei tulisi tunkeutua poliisialalle normaalia virka-apua laajemmassa mittakaavassa. Kansalaisten tulee voida luottaa siihen, että poliisi tulee paikalle silloin, kun nimenomaan poliisia tarvitaan. Tilanne ei voi olla se, että sattuma arpoo paikalle tulevan viranomaisen virkapuvun värin.

Poliisimiehet on koulutettu selviämään niistä tehtävistä, jotka heille on säädetty. Poliisimies ei ole rajavartiomies, eikä rajavartiomies ole poliisimies. On asianomaisen ammattiryhmän halveeraamista, jos pitkän koulutuksen vaatimat tehtävät voidaan käytännössä rahapulan vuoksi antaa kenen tahansa vastuulle.

Tehtävien asianmukaisella suorittamisella on aina hintansa. Hinta ei välttämättä halpene yhtään sen mukaan, mikä on niitä hoitava viranomainen tai onko tehtävät peräti yksityistetty.

Tämän johdannon kautta tarkastellaan nyt lausuttavana olevaa luonnosta yksityiskohtaisemmin:

Nykytilan arviointi:

Arvioinnissa viitataan hallitusohjelmaan ja harvaan asuttujen alueiden turvallisuuden parantamiseen. Eduskunta on useaan otteeseen edellyttänyt poliisipalvelujen tasapuolista saatavuutta koko maassa, asuinpaikkaan katsomatta. SPJL:n mukaan

tasapuolisuus tulee nähdä tasapuolisuutena myös palvelun laadun osalta. Laadukasta poliisipalvelua tarjoaa vain tehtävään koulutettu poliisipartio. Sitä tasoa ei saavuteta, jos partioon sekoitetaan tehtäviin kouluttamattomia henkilöitä, olivatpa he sitten muita viranomaisia tai yksityisiä. Koulutettu rajavartiomies on varmasti ammattimies omalla sektorillaan, mutta ei koskaan poliisitehtävissä. Kyse on paitsi poliisipalvelun laadusta, myös virkamiesten työturvallisuudesta ja oikeusturvasta. Poliisimiehen tulee voida luottaa siihen, että partion toinen jäsen tietää tarkalleen, kuinka missäkin tilanteessa tulee toimia. Esityksen 21§:n perusteluissa todetaan, että poliisi vastaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Esillä oleva lainmuutos ohjaa tätä kuitenkin ihan toiseen suuntaan. Mikäli muutokset hyväksytään, ajaututaan käytännössä vääjäämättä tilanteeseen, jossa erityisesti harvaan asutulla alueella aikaisempaa useammin paikalle tulee poliisin sijasta joko yhteispartio tai pelkästään rajavartiomiehistä muodostettu partio.

Nykytilaa arvioitaessa korostetaan rajavartiomiesten osuutta lähinnä liikenneonnettomuuksissa ja liikenteenvalvontaan liittyvissä tehtävissä. Käytännössä he ovat joutuneet myös kotihälytystehtäviin sekä yhteispartioissa että pelkästään rajavartiomiehistä muodostetun partion voimin. Näyttää siltä, että totuus halutaan esityksessä saada näyttämään todellisuutta lievemältä.

Säädöskohtaisesti:

Rajavartiolaki 21 §:

Poliisitehtävien kannalta muutosesityksen keskeisin kysymys on ehdotettu rajavartiolain 21§:n uusi muoto. Uuden säädöksen henki näkyy jo pykälän otsakkeesta, josta voimassa olevasta muodosta ollaan poistamassa sana **kiireelliset**.

Yhdessä ehdotetun 33§:n kanssa rajavartiomiehille ollaan antamassa täydet poliisivaltuudet niin kiireellisten kuin kiireettömienkin poliisitehtävien hoitamiseen.

21§:n perusteluissa korostetaan yhteispartioinnin ennakkosuunnittelun merkitystä. Erikseen mainitaan toimintatapojen ja taktiikoiden tuntemisen merkitystä.

Työturvallisuuden ja oikeusturvan kannalta riittävä yhteinen työnäky ja varmuus saavutetaan vain yhteisen koulutuksen ja riittävän yhteisen työkokemuksen kautta. Nämä molemmat elementit jäävät toteutumatta sattumanvaraisesti muodostetussa yhteispartiossa. Ilmeisesti mukana olevat organisaatiot ovat valmiit ottamaan sen riskin ja siitä seuraavan vastuun. Toivottavasti mahdollisen vahingon sattuessa vastuu ei jää yksittäisten poliisi- ja rajavartiomiesten kannettavaksi.

Rajavartiolaki 33 §:

Tämän pykälän muutoksilla varmistetaan, että rajavartiomies voi hoitaa niin kiireelliset kuin kiireettömätkin poliisitehtävät. Lisäksi uusi 3. momentti lisäämällä siirretään poliisipäällystölle kuuluvaa päätösvaltaa rajavartiolaitoksen upseereille. Poliisiorganisaatiossa on varmistettu oman päällystötason poliisimiehen tavoittaminen 24/7-periaatteella. Tätä taustaa vasten esitetty uusi momentti on ehdottomasti tarpeeton. Esityksen henki toisaalla on se, että poliisilla on vastuu sille kuuluvista tehtävistä. Jos vastoin SPJL:n kantaa rajavartiomiesten oikeuksia lisätään, tulee edes päätösvalta säilyttää poliisiviranomaisella.

Rajavartiolaki 35c §:

Pykälässä säädetään ampuma-aseen käytöstä. Jos rajavartiomies toimii yhteispartiossa tai pelkästään rajavartiomiehistä muodostettu partio hoitaa poliisitehtävän, silloin ampuaseella uhkaamisesta ja laukauksen ampumisesta päättämisen pitää olla ehdottomasti poliisipäällystään kuuluvan poliisimiehen

tehtävänä. Kyse on äärimmäisen voimakeinon käyttämisestä. Olisi erittäin outoa, jos tämän voimakeinon käyttäminen olisi toisen viranomaisen vastuulla. Toisaalla kuitenkin korostetaan sitä, että poliisitehtävien hoitaminen on poliisin vastuulla. Tämän tulee koskea myös niitä tapauksia, joissa mukana on rajavartiomiehiä.

Rajavartiolaki 41, 42 ja 43 a §:t:

Rajavartiolaitokselle ollaan antamassa vielä aikaisempaakin suurempaa vastuuta koko rikostorjunnan kirjossa. Voidaan kai perustellusti kysyä, tarvitaanko Suomessa kolmea (poliisi, tulli, rajavartiolaitos) osittain päällekkäin toimivaa rikostutkintaviranomaista. Valtionhallinnossa on yleisesti ottaen vallalla vahva keskittämisen periaate. Tätä kautta voisi olettaa, että sama vimma johtaisi myös siihen, että rikostorjunta keskitettäisiin yhdelle viranomaiselle sen sijaan, että niitä hajautetaan entisestään.

Poliisiorganisaatio on todella nöyrä luovuttamaan kaiken mahdollisen taholle mille tahansa periaatteella: kunhan eroon päästään. Lienee kuitenkin niin, että poliisilla on edelleen rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen, selvittämiseen ja syyteharkintaan saattamiseen paras koulutus, ammattitaito ja välineistö.

Poliisin ylin johto ei kuitenkaan näytä arvostavan oman henkilöstönsä osaamista, ei yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen eikä rikostutkintaan liittyvissä tehtävissä.

Tässä poliisi ja rajavartiolaitos selkeästi eroavat toisistaan, sillä rajavartiolaitos luottaa henkilöstöönsä niissäkin tehtävissä, joihin sillä ei ole poliisia vastaavaa koulutusta. Mistä tämä kertoo, jääköön lukijan harkintaan.

77 b §:

1 momenttiin esityksessä kirjattu viittaus 79 a §:ään lienee painovirhe, oikea kohde lienee 77 a §.

Laki rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain muuttamisesta:

26 c §:

Kyseisessä pykälässä säädetään opiskelijan opintososiaalisista etuuksista. Esityksen mukaan rajavartijan peruskurssilla opiskeleva ei olisi virkasuhteessa rajavartiolaitokseen. Muutoksella lasketaan saavutettavan 584 000 euron vuotuiset säästöt. Uudistuksella opiskelijan opintososiaaliset edut yhdenmukaistetaan Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevien kadettien kanssa.

Eduskuntaan on menossa Poliisiammattikorkeakoulua koskeva lakiuudistus. Siinä poliisiopiskelijalta ollaan poistamassa juuri vastaavat edut, jotka tässä pykälässä kirjataan rajavartijan peruskurssin opiskelijalle. SPJL:n kannan mukaan esityksen mukaiset edut onkin turvattava. Yhdenvertaisuuden takaamiseksi vastaavat edut pitäisi säilyttää myös Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoilla. Tämä ei ole tietenkään rajavartiolaitoksen toimivaltaan kuuluva asia. Saman ministeriön sisällä tavoitteena tulisi olla yhteisten käytäntöjen soveltaminen. Tämän esityksen henki näyttää yleisesti olevan se, että poliisi ja rajavartiolaitos kytketään toiminnallisesti entistä tiiviimmin yhteen. Tämän soisi koskevan myös koulutukseen liittyviä etuisuuksia.

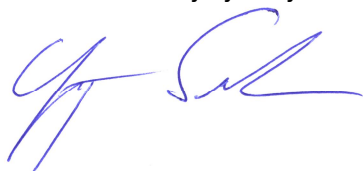
Lopuksi:

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:n kannan mukaan sotilasviranomaisen ja siviiliviranomaisen tehtäväkenttiä ja – vastuuta ei tulisi sekoittaa keskenään. Oikeusvaltion periaatteiden mukaisesti kansalaisella tulee olla varmuus siitä, että kukin viranomainen vastaa niistä tehtävistä, joita varten se on lähtökohtaisesti perustettu ja mihin sen henkilöstö on koulutettu. Rajavartiolain 3 §:n 1 momentin mukaan rajavartiolaitoksen tehtävänä on rajaturvallisuuden ylläpitäminen. Kun tämä on kirjattu kärkeen, se lienee samalla ykkösprioriteetti. Poliisille kuuluvat tehtävät säädetään Poliisilain 1 §:ssä. Molemmissa tässä mainituissa pykälissä on maininta yhteistyöstä muiden viranomaisten kanssa. Tätä ei pitäisi kuitenkaan laajentaa niin, että yksioikaisesti siirretään enemmän ja enemmän poliisille kuuluvia vastuuta toiselle viranomaiselle. Jos tällä linjalla halutaan jatkaa, silloin tulee ottaa vakavaan harkintaan poliisin ja rajavartiolaitoksen lopullinen yhdistäminen yhdeksi sisäisen turvallisuuden toimijaksi. Se edellyttäisi kuitenkin rajavartiolaitokselle kuuluvista sotilaallisista velvoitteista luopumista. Tätä taustaa vasten yhdistäminen ei liene aivan lähitulevaisuudessa mahdollista.

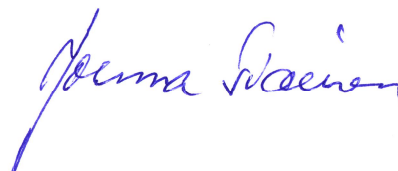
SPJL ei ole missään vaiheessa vastustanut eri viranomaisten välistä yhteistyötä ja molemmin puolta virka-avun antamista. Tähän tarkoitukseen PTR-toiminta on SPJL:n mielestä riittävä ilman, että nyt ehdotetulla tavalla siirretään aikaisempaa suurempaa vastuuta poliisitehtävistä rajavartiolaitokselle.

Samalla voidaan perustellusti esittää kysymys, onko sisäasiainministeriön sisäiseen turvallisuuteen kohdentamat voimavarat oikein jaettu ja kohdennettu? Se kummastuttaa, että rajavartiolaitoksella on jatkuvasti mahdollisuus ottaa vastaan poliisille kuuluvia vastuuta ja poliisi on toisaalta tilanteessa, jossa se etsii keinoja tehtävistä luopumiseen. Tätä on jatkunut ainakin siitä saakka, kun poliisi luovutti rajoilla tapahtuvan passintarkastuksen rajavartiolaitokselle. Eikä loppua näy.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry

Yrjö Suhonen
puheenjohtaja

Jorma Tiainen
järjestöpäällikkö

Dno 37/12/2013
6.5.2013

**Sisäasiainministeriö
Rajavartio-osasto**

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi rajavartiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Viite: Sisäasiainministeriön rajavartio-osaston lausuntopyyntö, päiväys 14.3.2013

Yleistä

Tässä Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:n (SPJL) lausunnossa otetaan kantaa niihin muutostyökohtiin, jotka ovat selkeässä yhteydessä poliisitoimen kanssa.

Poliisitehtävien ulkoistaminen muille viranomaisille ja osin myös yksityisille toimijoille on ollut viime vuosien suuntaus ja se näyttää jatkuvan edelleen. Meneillään on lukuisia hankkeita, joilla poliisiorganisaatiosta ollaan karsimassa tehtäviä, joita se on hoitanut menestyksekkäästi tähän saakka. Välillä vaikutta vahvasti siltä, että Perustuslain 124 §:n elastisuus lisääntyy sitä mukaa, kun julkisen sektorin talous kiristyy. Tehtävien siirtäminen poliisilta rajavartiolaitoksen suuntaan saattaa sinällään mahtua edellä mainitun perustuslain pykälän henkeen. Onhan kyseessä siirto viranomaiselta toiselle. Eri asia on se, onko kansalaisten kannalta sama, hoitaako poliisille selkeästi kuuluvia tehtäviä poliisiviranomainen vai sotilasviranomainen.

SPJL:n kannan mukaan sotilasviranomaisen ei tulisi tunkeutua poliisialalle normaalia virka-apua laajemmassa mittakaavassa. Kansalaisten tulee voida luottaa siihen, että poliisi tulee paikalle silloin, kun nimenomaan poliisia tarvitaan. Tilanne ei voi olla se, että sattuma arpoo paikalle tulevan viranomaisen virkapuvun värin.

Poliisimiehet on koulutettu selviämään niistä tehtävistä, jotka heille on säädetty. Poliisimies ei ole rajavartiomies, eikä rajavartiomies ole poliisimies. On asianomaisen ammattiryhmän halveeraamista, jos pitkän koulutuksen vaatimat tehtävät voidaan käytännössä rahapulan vuoksi antaa kenen tahansa vastuulle.

Tehtävien asianmukaisella suorittamisella on aina hintansa. Hinta ei välttämättä halpene yhtään sen mukaan, mikä on niitä hoitava viranomainen tai onko tehtävät peräti yksityistetty.

Tämän johdannon kautta tarkastellaan nyt lausuttavana olevaa luonnosta yksityiskohtaisemmin:

Nykytilan arviointi:

Arvioinnissa viitataan hallitusohjelmaan ja harvaan asuttujen alueiden turvallisuuden parantamiseen. Eduskunta on useaan otteeseen edellyttänyt poliisipalvelujen tasapuolista saatavuutta koko maassa, asuinpaikkaan katsomatta. SPJL:n mukaan

tasapuolisuus tulee nähdä tasapuolisuutena myös palvelun laadun osalta. Laadukasta poliisipalvelua tarjoaa vain tehtävään koulutettu poliisipartio. Sitä tasoa ei saavuteta, jos partioon sekoitetaan tehtäviin kouluttamattomia henkilöitä, olivatpa he sitten muita viranomaisia tai yksityisiä. Koulutettu rajavartiomies on varmasti ammattimies omalla sektorillaan, mutta ei koskaan poliisitehtävissä. Kyse on paitsi poliisipalvelun laadusta, myös virkamiesten työturvallisuudesta ja oikeusturvasta. Poliisimiehen tulee voida luottaa siihen, että partion toinen jäsen tietää tarkalleen, kuinka missäkin tilanteessa tulee toimia. Esityksen 21§:n perusteluissa todetaan, että poliisi vastaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Esillä oleva lainmuutos ohjaa tätä kuitenkin ihan toiseen suuntaan. Mikäli muutokset hyväksytään, ajaututaan käytännössä vääjäämättä tilanteeseen, jossa erityisesti harvaan asutulla alueella aikaisempaa useammin paikalle tulee poliisin sijasta joko yhteispartio tai pelkästään rajavartiomiehistä muodostettu partio.

Nykytilaa arvioitaessa korostetaan rajavartiomiesten osuutta lähinnä liikenneonnettomuuksissa ja liikenteenvalvontaan liittyvissä tehtävissä. Käytännössä he ovat joutuneet myös kotihälytystehtäviin sekä yhteispartioissa että pelkästään rajavartiomiehistä muodostetun partion voimin. Näyttää siltä, että totuus halutaan esityksessä saada näyttämään todellisuutta lievemältä.

Säädöskohtaisesti:

Rajavartiolaki 21 §:

Poliisitehtävien kannalta muutosesityksen keskeisin kysymys on ehdotettu rajavartiolain 21§:n uusi muoto. Uuden säädöksen henki näkyy jo pykälän otsakkeesta, josta voimassa olevasta muodosta ollaan poistamassa sana **kiireelliset**.

Yhdessä ehdotetun 33§:n kanssa rajavartiomiehille ollaan antamassa täydet poliisivaltuudet niin kiireellisten kuin kiireettömienkin poliisitehtävien hoitamiseen.

21§:n perusteluissa korostetaan yhteispartioinnin ennakkosuunnittelun merkitystä. Erikseen mainitaan toimintatapojen ja taktiikoiden tuntemisen merkitystä.

Työturvallisuuden ja oikeusturvan kannalta riittävä yhteinen työnäky ja varmuus saavutetaan vain yhteisen koulutuksen ja riittävän yhteisen työkokemuksen kautta. Nämä molemmat elementit jäävät toteutumatta sattumanvaraisesti muodostetussa yhteispartiossa. Ilmeisesti mukana olevat organisaatiot ovat valmiit ottamaan sen riskin ja siitä seuraavan vastuun. Toivottavasti mahdollisen vahingon sattuessa vastuu ei jää yksittäisten poliisi- ja rajavartiomiesten kannettavaksi.

Rajavartiolaki 33 §:

Tämän pykälän muutoksilla varmistetaan, että rajavartiomies voi hoitaa niin kiireelliset kuin kiireettömätkin poliisitehtävät. Lisäksi uusi 3. momentti lisäämällä siirretään poliisipäällystölle kuuluvaa päätösvaltaa rajavartiolaitoksen upseereille. Poliisiorganisaatiossa on varmistettu oman päällystötason poliisimiehen tavoittaminen 24/7-periaatteella. Tätä taustaa vasten esitetty uusi momentti on ehdottomasti tarpeeton. Esityksen henki toisaalla on se, että poliisilla on vastuu sille kuuluvista tehtävistä. Jos vastoin SPJL:n kantaa rajavartiomiesten oikeuksia lisätään, tulee edes päätösvalta säilyttää poliisiviranomaisella.

Rajavartiolaki 35c §:

Pykälässä säädetään ampuma-aseen käytöstä. Jos rajavartiomies toimii yhteispartiossa tai pelkästään rajavartiomiehistä muodostettu partio hoitaa poliisitehtävän, silloin ampuaseella uhkaamisesta ja laukauksen ampumisesta päättämisen pitää olla ehdottomasti poliisipäällystään kuuluvan poliisimiehen

tehtävänä. Kyse on äärimmäisen voimakeinon käyttämisestä. Olisi erittäin outoa, jos tämän voimakeinon käyttäminen olisi toisen viranomaisen vastuulla. Toisaalla kuitenkin korostetaan sitä, että poliisitehtävien hoitaminen on poliisin vastuulla. Tämän tulee koskea myös niitä tapauksia, joissa mukana on rajavartiomiehiä.

Rajavartiolaki 41, 42 ja 43 a §:t:

Rajavartiolaitokselle ollaan antamassa vielä aikaisempaakin suurempaa vastuuta koko rikostorjunnan kirjossa. Voidaan kai perustellusti kysyä, tarvitaanko Suomessa kolmea (poliisi, tulli, rajavartiolaitos) osittain päällekkäin toimivaa rikostutkintaviranomaista. Valtionhallinnossa on yleisesti ottaen vallalla vahva keskittämisen periaate. Tätä kautta voisi olettaa, että sama vimma johtaisi myös siihen, että rikostorjunta keskitettäisiin yhdelle viranomaiselle sen sijaan, että niitä hajautetaan entisestään.

Poliisiorganisaatio on todella nöyrä luovuttamaan kaiken mahdollisen taholle mille tahansa periaatteella: kunhan eroon päästään. Lienee kuitenkin niin, että poliisilla on edelleen rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen, selvittämiseen ja syyteharkintaan saattamiseen paras koulutus, ammattitaito ja välineistö.

Poliisin ylin johto ei kuitenkaan näytä arvostavan oman henkilöstönsä osaamista, ei yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen eikä rikostutkintaan liittyvissä tehtävissä.

Tässä poliisi ja rajavartiolaitos selkeästi eroavat toisistaan, sillä rajavartiolaitos luottaa henkilöstöönsä niissäkin tehtävissä, joihin sillä ei ole poliisia vastaavaa koulutusta. Mistä tämä kertoo, jääköön lukijan harkintaan.

77 b §:

1 momenttiin esityksessä kirjattu viittaus 79 a §:ään lienee painovirhe, oikea kohde lienee 77 a §.

Laki rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain muuttamisesta:

26 c §:

Kyseisessä pykälässä säädetään opiskelijan opintososiaalisista etuuksista. Esityksen mukaan rajavartijan peruskurssilla opiskeleva ei olisi virkasuhteessa rajavartiolaitokseen. Muutoksella lasketaan saavutettavan 584 000 euron vuotuiset säästöt. Uudistuksella opiskelijan opintososiaaliset edut yhdenmukaistetaan Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevien kadettien kanssa.

Eduskuntaan on menossa Poliisiammattikorkeakoulua koskeva lakiuudistus. Siinä poliisiopiskelijalta ollaan poistamassa juuri vastaavat edut, jotka tässä pykälässä kirjataan rajavartijan peruskurssin opiskelijalle. SPJL:n kannan mukaan esityksen mukaiset edut onkin turvattava. Yhdenvertaisuuden takaamiseksi vastaavat edut pitäisi säilyttää myös Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoilla. Tämä ei ole tietenkään rajavartiolaitoksen toimivaltaan kuuluva asia. Saman ministeriön sisällä tavoitteena tulisi olla yhteisten käytäntöjen soveltaminen. Tämän esityksen henki näyttää yleisesti olevan se, että poliisi ja rajavartiolaitos kytketään toiminnallisesti entistä tiiviimmin yhteen. Tämän soisi koskevan myös koulutukseen liittyviä etuisuuksia.

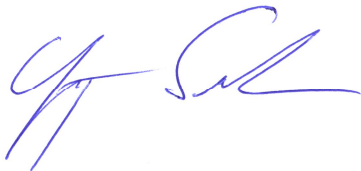
Lopuksi:

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:n kannan mukaan sotilasviranomaisen ja siviiliviranomaisen tehtäväkenttiä ja – vastuuta ei tulisi sekoittaa keskenään. Oikeusvaltion periaatteiden mukaisesti kansalaisella tulee olla varmuus siitä, että kukin viranomainen vastaa niistä tehtävistä, joita varten se on lähtökohtaisesti perustettu ja mihin sen henkilöstö on koulutettu. Rajavartiolain 3 §:n 1 momentin mukaan rajavartiolaitoksen tehtävänä on rajaturvallisuuden ylläpitäminen. Kun tämä on kirjattu kärkeen, se lienee samalla ykkösprioriteetti. Poliisille kuuluvat tehtävät säädetään Poliisilain 1 §:ssä. Molemmissa tässä mainituissa pykälissä on maininta yhteistyöstä muiden viranomaisten kanssa. Tätä ei pitäisi kuitenkaan laajentaa niin, että yksioikaisesti siirretään enemmän ja enemmän poliisille kuuluvia vastuuta toiselle viranomaiselle. Jos tällä linjalla halutaan jatkaa, silloin tulee ottaa vakavaan harkintaan poliisin ja rajavartiolaitoksen lopullinen yhdistäminen yhdeksi sisäisen turvallisuuden toimijaksi. Se edellyttäisi kuitenkin rajavartiolaitokselle kuuluvista sotilaallisista velvoitteista luopumista. Tätä taustaa vasten yhdistäminen ei liene aivan lähitulevaisuudessa mahdollista.

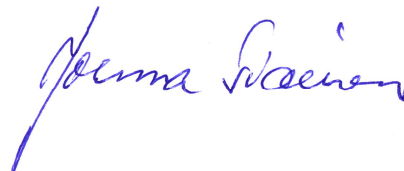
SPJL ei ole missään vaiheessa vastustanut eri viranomaisten välistä yhteistyötä ja molemmiin puolista virka-avun antamista. Tähän tarkoitukseen PTR-toiminta on SPJL:n mielestä riittävä ilman, että nyt ehdotetulla tavalla siirretään aikaisempaa suurempaa vastuuta poliisitehtävistä rajavartiolaitokselle.

Samalla voidaan perustellusti esittää kysymys, onko sisäasiainministeriön sisäiseen turvallisuuteen kohdentamat voimavarat oikein jaettu ja kohdennettu? Se kummastuttaa, että rajavartiolaitoksella on jatkuvasti mahdollisuus ottaa vastaan poliisille kuuluvia vastuuta ja poliisi on toisaalta tilanteessa, jossa se etsii keinoja tehtävistä luopumiseen. Tätä on jatkunut ainakin siitä saakka, kun poliisi luovutti rajoilla tapahtuvan passintarkastuksen rajavartiolaitokselle. Eikä loppua näy.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry

Yrjö Suhonen
puheenjohtaja

Jorma Tiainen
järjestöpäällikkö

Dno 37/12/2013
6.5.2013

**Sisäasiainministeriö
Rajavartio-osasto**

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi rajavartiolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Viite: Sisäasiainministeriön rajavartio-osaston lausuntopyyntö, päiväys 14.3.2013

Yleistä

Tässä Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:n (SPJL) lausunnossa otetaan kantaa niihin muutoskohtiin, jotka ovat selkeässä yhteydessä poliisitoimen kanssa.

Poliisitehtävien ulkoistaminen muille viranomaisille ja osin myös yksityisille toimijoille on ollut viime vuosien suuntaus ja se näyttää jatkuvan edelleen. Meneillään on lukuisia hankkeita, joilla poliisiorganisaatiosta ollaan karsimassa tehtäviä, joita se on hoitanut menestyksekkäästi tähän saakka. Välillä vaikutta vahvasti siltä, että Perustuslain 124 §:n elastisuus lisääntyy sitä mukaa, kun julkisen sektorin talous kiristyy. Tehtävien siirtäminen poliisilta rajavartiolaitoksen suuntaan saattaa sinällään mahtua edellä mainitun perustuslain pykälän henkeen. Onhan kyseessä siirto viranomaiselta toiselle. Eri asia on se, onko kansalaisten kannalta sama, hoitaako poliisille selkeästi kuuluvia tehtäviä poliisiviranomainen vai sotilasviranomainen.

SPJL:n kannan mukaan sotilasviranomaisen ei tulisi tunkeutua poliisialalle normaalia virka-apua laajemmassa mittakaavassa. Kansalaisten tulee voida luottaa siihen, että poliisi tulee paikalle silloin, kun nimenomaan poliisia tarvitaan. Tilanne ei voi olla se, että sattuma arpoo paikalle tulevan viranomaisen virkapuvun värin.

Poliisimiehet on koulutettu selviämään niistä tehtävistä, jotka heille on säädetty. Poliisimies ei ole rajavartiomies, eikä rajavartiomies ole poliisimies. On asianomaisen ammattiryhmän halveeraamista, jos pitkän koulutuksen vaatimat tehtävät voidaan käytännössä rahapulan vuoksi antaa kenen tahansa vastuulle.

Tehtävien asianmukaisella suorittamisella on aina hintansa. Hinta ei välttämättä halpene yhtään sen mukaan, mikä on niitä hoitava viranomainen tai onko tehtävät peräti yksityistetty.

Tämän johdannon kautta tarkastellaan nyt lausuttavana olevaa luonnosta yksityiskohtaisemmin:

Nykytilan arviointi:

Arvioinnissa viitataan hallitusohjelmaan ja harvaan asuttujen alueiden turvallisuuden parantamiseen. Eduskunta on useaan otteeseen edellyttänyt poliisipalvelujen tasapuolista saatavuutta koko maassa, asuinpaikkaan katsomatta. SPJL:n mukaan

tasapuolisuus tulee nähdä tasapuolisuutena myös palvelun laadun osalta. Laadukasta poliisipalvelua tarjoaa vain tehtävään koulutettu poliisipartio. Sitä tasoa ei saavuteta, jos partioon sekoitetaan tehtäviin kouluttamattomia henkilöitä, olivatpa he sitten muita viranomaisia tai yksityisiä. Koulutettu rajavartiomies on varmasti ammattimies omalla sektorillaan, mutta ei koskaan poliisitehtävissä. Kyse on paitsi poliisipalvelun laadusta, myös virkamiesten työturvallisuudesta ja oikeusturvasta. Poliisimiehen tulee voida luottaa siihen, että partion toinen jäsen tietää tarkalleen, kuinka missäkin tilanteessa tulee toimia. Esityksen 21§:n perusteluissa todetaan, että poliisi vastaa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä. Esillä oleva lainmuutos ohjaa tätä kuitenkin ihan toiseen suuntaan. Mikäli muutokset hyväksytään, ajaututaan käytännössä vääjäämättä tilanteeseen, jossa erityisesti harvaan asutulla alueella aikaisempaa useammin paikalle tulee poliisin sijasta joko yhteispartio tai pelkästään rajavartiomiehistä muodostettu partio.

Nykytilaa arvioitaessa korostetaan rajavartiomiesten osuutta lähinnä liikenneonnettomuuksissa ja liikenteenvalvontaan liittyvissä tehtävissä. Käytännössä he ovat joutuneet myös kotihälytystehtäviin sekä yhteispartioissa että pelkästään rajavartiomiehistä muodostetun partion voimin. Näyttää siltä, että totuus halutaan esityksessä saada näyttämään todellisuutta lievemältä.

Säädöskohtaisesti:

Rajavartiolaki 21 §:

Poliisitehtävien kannalta muutosesityksen keskeisin kysymys on ehdotettu rajavartiolain 21§:n uusi muoto. Uuden säädöksen henki näkyy jo pykälän otsakkeesta, josta voimassa olevasta muodosta ollaan poistamassa sana **kiireelliset**.

Yhdessä ehdotetun 33§:n kanssa rajavartiomiehille ollaan antamassa täydet poliisivaltuudet niin kiireellisten kuin kiireettömienkin poliisitehtävien hoitamiseen.

21§:n perusteluissa korostetaan yhteispartioinnin ennakkosuunnittelun merkitystä. Erikseen mainitaan toimintatapojen ja taktiikoiden tuntemisen merkitystä.

Työturvallisuuden ja oikeusturvan kannalta riittävä yhteinen työnäky ja varmuus saavutetaan vain yhteisen koulutuksen ja riittävän yhteisen työkokemuksen kautta. Nämä molemmat elementit jäävät toteutumatta sattumanvaraisesti muodostetussa yhteispartiossa. Ilmeisesti mukana olevat organisaatiot ovat valmiit ottamaan sen riskin ja siitä seuraavan vastuun. Toivottavasti mahdollisen vahingon sattuessa vastuu ei jää yksittäisten poliisi- ja rajavartiomiesten kannettavaksi.

Rajavartiolaki 33 §:

Tämän pykälän muutoksilla varmistetaan, että rajavartiomies voi hoitaa niin kiireelliset kuin kiireettömätkin poliisitehtävät. Lisäksi uusi 3. momentti lisäämällä siirretään poliisipäällystölle kuuluvaa päätösvaltaa rajavartiolaitoksen upseereille. Poliisiorganisaatiossa on varmistettu oman päällystötason poliisimiehen tavoittaminen 24/7-periaatteella. Tätä taustaa vasten esitetty uusi momentti on ehdottomasti tarpeeton. Esityksen henki toisaalla on se, että poliisilla on vastuu sille kuuluvista tehtävistä. Jos vastoin SPJL:n kantaa rajavartiomiesten oikeuksia lisätään, tulee edes päätösvalta säilyttää poliisiviranomaisella.

Rajavartiolaki 35c §:

Pykälässä säädetään ampuma-aseen käytöstä. Jos rajavartiomies toimii yhteispartiossa tai pelkästään rajavartiomiehistä muodostettu partio hoitaa poliisitehtävän, silloin ampuaseella uhkaamisesta ja laukauksen ampumisesta päättämisen pitää olla ehdottomasti poliisipäällystään kuuluvan poliisimiehen

tehtävänä. Kyse on äärimmäisen voimakeinon käyttämisestä. Olisi erittäin outoa, jos tämän voimakeinon käyttäminen olisi toisen viranomaisen vastuulla. Toisaalla kuitenkin korostetaan sitä, että poliisitehtävien hoitaminen on poliisin vastuulla. Tämän tulee koskea myös niitä tapauksia, joissa mukana on rajavartiolaiton miehiä.

Rajavartiolaitos 41, 42 ja 43 a §:t:

Rajavartiolaitokselle ollaan antamassa vielä aikaisempaa suurempaa vastuuta koko rikostorjunnan kirjossa. Voidaan kai perustellusti kysyä, tarvitaanko Suomessa kolmea (poliisi, tulli, rajavartiolaitos) osittain päällekkäin toimivaa rikostutkintaviranomaista. Valtionhallinnossa on yleisesti ottaen vallalla vahva keskittämisen periaate. Tätä kautta voisi olettaa, että sama vimma johtaisi myös siihen, että rikostorjunta keskitettäisiin yhdelle viranomaiselle sen sijaan, että niitä hajautetaan entisestään.

Poliisiorganisaatio on todella nöyrä luovuttamaan kaiken mahdollisen taholle mille tahansa periaatteella: kunhan eroon päästään. Lienee kuitenkin niin, että poliisilla on edelleen rikosten ennalta estämiseen, paljastamiseen, selvittämiseen ja syyteharkintaan saattamiseen paras koulutus, ammattitaito ja välineistö.

Poliisin ylin johto ei kuitenkaan näytä arvostavan oman henkilöstönsä osaamista, ei yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen eikä rikostutkintaan liittyvissä tehtävissä.

Tässä poliisi ja rajavartiolaitos selkeästi eroavat toisistaan, sillä rajavartiolaitos luottaa henkilöstöönsä niissäkin tehtävissä, joihin sillä ei ole poliisia vastaavaa koulutusta. Mistä tämä kertoo, jääköön lukijan harkintaan.

77 b §:

1 momenttiin esityksessä kirjattu viittaus 79 a §:ään lienee painovirhe, oikea kohde lienee 77 a §.

Laki rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain muuttamisesta:

26 c §:

Kyseisessä pykälässä säädetään opiskelijan opintososiaalisista etuuksista. Esityksen mukaan rajavartijan peruskurssilla opiskeleva ei olisi virkasuhteessa rajavartiolaitokseen. Muutoksella lasketaan saavutettavan 584 000 euron vuotuiset säästöt. Uudistuksella opiskelijan opintososiaaliset edut yhdenmukaistetaan Maanpuolustuskorkeakoulussa opiskelevien kadettien kanssa.

Eduskuntaan on menossa Poliisi-ammattikorkeakoulua koskeva lakiuudistus. Siinä poliisiopiskelijalta ollaan poistamassa juuri vastaavat edut, jotka tässä pykälässä kirjataan rajavartijan peruskurssin opiskelijalle. SPJL:n kannan mukaan esityksen mukaiset edut onkin turvattava. Yhdenvertaisuuden takaamiseksi vastaavat edut pitäisi säilyttää myös Poliisi-ammattikorkeakoulun opiskelijoilla. Tämä ei ole tietenkään rajavartiolaitoksen toimivaltaan kuuluva asia. Saman ministeriön sisällä tavoitteena tulisi olla yhteisten käytäntöjen soveltaminen. Tämän esityksen henki näyttää yleisesti olevan se, että poliisi ja rajavartiolaitos kytketään toiminnallisesti entistä tiiviimmin yhteen. Tämän soisi koskevan myös koulutukseen liittyviä etuisuuksia.

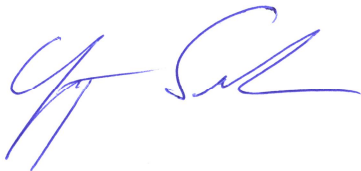
Lopuksi:

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:n kannan mukaan sotilasviranomaisen ja siviiliviranomaisen tehtäväkenttiä ja – vastuuta ei tulisi sekoittaa keskenään. Oikeusvaltion periaatteiden mukaisesti kansalaisella tulee olla varmuus siitä, että kukin viranomainen vastaa niistä tehtävistä, joita varten se on lähtökohtaisesti perustettu ja mihin sen henkilöstö on koulutettu. Rajavartiolain 3 §:n 1 momentin mukaan rajavartiolaitoksen tehtävänä on rajaturvallisuuden ylläpitäminen. Kun tämä on kirjattu kärkeen, se lienee samalla ykkösprioriteetti. Poliisille kuuluvat tehtävät säädetään Poliisilain 1 §:ssä. Molemmissa tässä mainituissa pykälissä on maininta yhteistyöstä muiden viranomaisten kanssa. Tätä ei pitäisi kuitenkaan laajentaa niin, että yksioikaisesti siirretään enemmän ja enemmän poliisille kuuluvia vastuuta toiselle viranomaiselle. Jos tällä linjalla halutaan jatkaa, silloin tulee ottaa vakavaan harkintaan poliisin ja rajavartiolaitoksen lopullinen yhdistäminen yhdeksi sisäisen turvallisuuden toimijaksi. Se edellyttäisi kuitenkin rajavartiolaitokselle kuuluvista sotilaallisista velvoitteista luopumista. Tätä taustaa vasten yhdistäminen ei liene aivan lähitulevaisuudessa mahdollista.

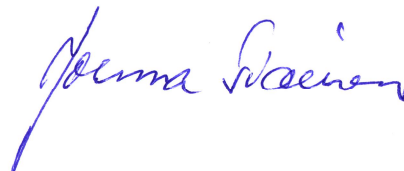
SPJL ei ole missään vaiheessa vastustanut eri viranomaisten välistä yhteistyötä ja molemmin puolta virka-avun antamista. Tähän tarkoitukseen PTR-toiminta on SPJL:n mielestä riittävä ilman, että nyt ehdotetulla tavalla siirretään aikaisempaa suurempaa vastuuta poliisitehtävistä rajavartiolaitokselle.

Samalla voidaan perustellusti esittää kysymys, onko sisäasiainministeriön sisäiseen turvallisuuteen kohdentamat voimavarat oikein jaettu ja kohdennettu? Se kummastuttaa, että rajavartiolaitoksella on jatkuvasti mahdollisuus ottaa vastaan poliisille kuuluvia vastuuta ja poliisi on toisaalta tilanteessa, jossa se etsii keinoja tehtävistä luopumiseen. Tätä on jatkunut ainakin siitä saakka, kun poliisi luovutti rajoilla tapahtuvan passintarkastuksen rajavartiolaitokselle. Eikä loppua näy.

Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry

Yrjö Suhonen
puheenjohtaja

Jorma Tiainen
järjestöpäällikkö